



Universiteit
Leiden
The Netherlands

A new feeling of unity: decolonial Black Power in the Dutch Atlantic (1968-1973)

Vlugt, D.E. de

Citation

Vlugt, D. E. de. (2024, May 8). *A new feeling of unity: decolonial Black Power in the Dutch Atlantic (1968-1973)*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3753457>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3753457>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Toen in april 1968 honderden demonstranten in Amsterdam de straat op gingen om de vermoorde Amerikaanse burgerrechtenactivist Martin Luther King, Jr. te herdenken, klonk in de Nederlandse hoofdstad voor het eerst een uitgesproken steun voor de zogenaamde Black Power-beweging. Dit was een radicale transnationale beweging die zo'n tien jaar eerder in de Verenigde Staten was ontstaan om meer zelfbeschikking, zelfbescherming en zelfrespect onder de Zwarte bevolking te creëren. Met kreten als "Pacifisme is zelfmoord, Black Power sla toe nu!" en "King is dood, Stokely leeft!" – verwijzend naar Black Power-leider Stokely Carmichael – spraken meerdere demonstranten hun steun uit voor de beweging. Dit was het begin van een nieuwe golf van Black Power activisme in het Koninkrijk der Nederland (hierna 'het Koninkrijk'), dat in deze periode bestond uit Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Dit proefschrift onderzoekt waarom en hoe activisten in het Koninkrijk zich bij de Black Power-beweging aansloten.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden begint dit proefschrift met een overzicht van de geschiedenis en historiografie van de Black Power-beweging. Hier worden een aantal belangrijke kenmerken van de beweging besproken. Ten eerste wordt benadrukt dat Black Power geen volledig nieuwe beweging was, maar voortbouwde op de eeuwenoude intellectuele traditie van het Zwart nationalisme. Ten tweede wordt onderbouwd waarom de Black Power-beweging gezien moet worden als transnationale beweging, wijzend op de vele grensoverschrijdende netwerken, ideeën en symbolen die de beweging inspireerden, vormden en uiteindelijk tot een wereldwijd fenomeen ontwikkelden. Tot slot wordt besproken hoe historici deze transnationale processen in de afgelopen decennia hebben besproken, waarbij voornamelijk wordt gekeken naar het Black Power activisme in de Engelstalige Cariben. Op basis van deze analyse wordt geconcludeerd dat door de onevenredige aandacht voor de voormalige Britse gebieden veel andere delen van de wereld buiten beschouwing worden gelaten. Dit geldt ook voor de landen binnen de Nederlandse invloedssfeer.

Naar aanleiding van deze historiografische beschouwing verplaatst het narratief zich naar het Koninkrijk. De geschiedenis van het Koninkrijk wordt gekenmerkt door twee belangrijke historische processen die beiden aanzienlijke

invloed hebben gehad op de ontwikkeling van Suriname en de Nederlandse Antillen, namelijk de slavernij en het kolonialisme. Hoewel beargumenteerd wordt dat vanwege deze gedeelde geschiedenis gesproken kan worden van een samenhangende 'Dutch Atlantic' is het evenwel belangrijk om de grote verschillen te erkennen tussen deze twee gebieden, alsmede tussen de zes eilanden die samen de Nederlandse Antillen vormden. Na een korte overweging van deze verschillen wordt besproken hoe, ondanks de lange geschiedenis van koloniale onderdrukking, de Nederlandse Cariben ook een lange geschiedenis van verzet kennen. Mede door dit verzet zagen de Caribische delen van het rijk in de twintigste eeuw een aantal koloniale hervormingen, een waarvan leidde tot ook het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in 1954, dat bepaalde dat Suriname en de Nederlandse Antillen autonome landen binnen het Koninkrijk vormden.

Waar het Statuut voor velen gezien werd als een groot succes reikte de regeling voor sommigen niet ver genoeg omdat het geen volledige onafhankelijkheid bewerkstelligde. Daarom ontstonden in de jaren vijftig en zestig verschillende nationalistische bewegingen in het Koninkrijk, zoals *Wie Eegie Sanie* ('Onze Eigen Dingen') in Suriname en *di-nos-e-ta* ('dit-is-van-ons') op Curaçao. In beide delen van de Cariben werden deze nationalistische bewegingen gestuurd door activisten van Afrikaanse afkomst, die aan hun campagnes ook een nadrukkelijk Afrocentristisch karakter gaven. In plaats van een creools ideaal na te streven, waarbij de verschillende bevolkingsgroepen konden samensmelten in een nieuwe Surinaamse of Antilliaanse cultuur, streefden deze bewegingen principes van Afro-Caribische authenticiteit en eigenaarschap na. Het was binnen deze bewegingen, breed genomen, dat de Black Power-beweging aanhang vond. Maar ook binnen de bestaande literatuur over deze bewegingen wordt er niet meer dan een aantal regels aan dit onderwerp gewijd.

Om te bepalen waarom en hoe activisten in het Koninkrijk zich bij de Black Power-beweging aansloten stelt dit proefschrift een aantal kritische vragen. Wie waren de meest vooraanstaande Black Power activisten in het Koninkrijk? Hoe waren zij met de transnationale beweging verbonden? Hoe legitimeerden deze activisten het belang van Black Power in hun eigen samenlevingen? Hoe beïnvloedde het koloniale landschap van de Nederlandse Cariben hun interpretatie en receptie van Black Power? Welke positie namen zij in binnen lokale bewegingen voor gelijkheid en nationalisme? En hoe succesvol waren zij in het nastreven van hun doelen? Om deze vragen te

beantwoorden is gebruik gemaakt van uitgebreid archiefonderzoek, waarbij een beroep is gedaan op de nagelaten documenten van activisten zelf, van een grote hoeveelheid mediabronnen, van diplomatieke uitwisselingen aan beide kanten van de Atlantische Oceaan en van een aantal interviews met betrokkenen.

Door middel van deze bronnen konden vier Black Power-groepen in het Koninkrijk worden geïdentificeerd: de Black Panthers of Curaçao (1968-1969) en de Antilliaanse Black Power organisatie (1969-1970) op Curaçao, het Black Panther Solidariteitscomité (1969-1970) in Nederland en Black Power Suriname (1970-1973) in Suriname. Hoewel alle vier deze groepen relatief klein bleven binnen de bredere antikoloniale bewegingen, met enkele honderden tot enkele duizenden volgers, geven hun activiteiten een rijk beeld weer van het Black Power activisme dat in het Koninkrijk bestond. Zoals de namen van de groepen suggereren waren alle geselecteerde partijen uitgesproken in hun steun voor de Black Power-beweging en geloofden zij dat er behoefte was aan Black Power ideologie binnen hun eigen omgevingen. De groepen benaderden de Black Power-beweging allemaal op een unieke manier, met hun eigen ideologische kaders, protestmethodes en campagnes. Ze dienen daarom als uitstekende casussen om de bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden.

Vanuit een vergelijkende analyse blijkt dat leden van de bovenstaande groepen allen dezelfde motivatie hadden om zich bij de Black Power-beweging te voegen: alle vier geloofden dat de Black Power-beweging hen kon helpen om de voortdurende macht van Nederland in de Cariben te verbreken. Zij geloofden dat de beweging de potentie had om door middel van de Afrikaanse diaspora een wereldwijd netwerk van Zwarte solidariteit, samenwerking en eenheid te bewerkstelligen waardoor politieke, sociale, culturele en economische banden met de Europese kolonisator opgeheven konden worden. In tegenstelling tot de eerdergenoemde nationalistische bewegingen waren deze Black Power groepen ervan overtuigd dat Suriname en de Antilliaanse eilanden hun vrijheid niet konden winnen zonder deel uit te maken van een dergelijk netwerk, omdat zij zonder externe steun te zwak zouden zijn om het tegen het Westen op te nemen. Black Power was voor hen dus een vorm van internationalisme. Daarnaast geloofden de activisten dat Black Power hen kon helpen om de Zwarte bevolking van het Koninkrijk mentaal te bevrijden van het kolonialisme, doordat ze via de beweging hun banden konden herstellen met Afrika. Het was dus, in de meest

complete zin van het woord, een vorm van dekolonisatie. Dit begrip van Black Power wordt dan ook *Decolonial Black Power* genoemd.

Het eerste hoofdstuk behandelt de geschiedenis van de Black Panthers of Curaçao (BPC), een kleine activistische groep die in 1968 werd opgericht door de Curaçaose revolutionair Stanley C. Brown. Zoals de naam van de groep suggereert haalde de BPC inspiratie uit het werk van de Afro-Amerikaanse Black Panther Party (BPP), van wie het niet alleen de naam maar ook de ideologie en symbolen ontleende. De groep maakte deel uit van de bredere revolutionaire beweging rondom het tijdschrift *Vitó* dat eveneens door Brown uitgegeven werd. In de column 'Black Panthers na Korsow' schreef de eindredacteur over racisme en raciale identiteit op het eiland, waarbij hij de lokale taboes rondom deze onderwerpen doorbrak. Hoewel deze column al in het voorjaar van 1969 verdween en de BPC daarna slechts nog tijdens fysieke protesten actief was, klonken van diens ideeën nog wel weerklank in de opkomende golf van Curaçaos antikolonialisme in datzelfde jaar, met name tijdens de opstand van 30 mei 1969. Brown, wie later bekendheid vergaarde als een van de leiders van deze opstand en als medeoprichter van de politieke partij Frente Obrero Liberashon 30 di Mei, bleef de Black Panthers nog enkele jaren naar voren schuiven als revolutionair voorbeeld voor Curaçaose activisten.

In het tweede hoofdstuk wordt de geschiedenis van de Antilliaanse Black Power organisatie (ABP) besproken. Deze groep werd opgericht door de Curaçaose Benjamin F. Fox, wie jarenlang in New York had gewoond en tijdens de opstand van 1969 terugkeerde om de Black Power-beweging op het eiland van de grond te krijgen. In tegenstelling tot Brown was Fox een aanhanger van het cultureel nationalisme, wat inhield dat Zwarte mensen pas vrij konden worden van politieke onderdrukking wanneer zij zich van het witte superioriteitsdenken hadden ontdaan. Om dit te bereiken zette Fox een campagne op van Zwart bewustzijn, waarbij hij zich specifiek richtte op het delen van historische informatie, het herintroduceren van Afrikaanse tradities en de institutionalisering van het Papiaments. Uiteindelijk probeerde Fox hiermee zijn Zwarte landgenoten te stimuleren om een Afrikaanse identiteit te omarmen, zodat zij zich een konden voelen met hun vervreemde familie in de diaspora. Hoewel hij met deze campagne een bekend gezicht werd binnen de antikoloniale beweging op Curaçao, bracht een intern conflict tussen Fox en Brown al in 1970 een einde aan een korte periode van Black Power activisme op het eiland.

Het derde hoofdstuk brengt het narratief naar de andere kant van de Atlantische Oceaan, waar een groep van jonge witte mannen onder leiding van journalist Peter Schumacher in 1969 het Black Panther Solidariteitscomité (BPSC) oprichtten. Dit comité maakte deel uit van een breder Europees solidariteitsnetwerk dat als doel had om de strijd van de BPP tegen racisme, kapitalisme en imperialisme te steunen door middel van kennisverspreiding, fondsenwerving en politiek protest. Dit transatlantische netwerk stond onder toezicht van de BPP zelf, waardoor de Nederlandse activisten in direct contact stonden met bekende Amerikaanse activisten als Kathleen Cleaver en Elbert 'Big Man' Howard, wie beiden ook naar Nederland reisden om hun volgelingen toe te spreken. In hun strijd werkte het solidariteitscomité ook samen met diverse linkse en antikoloniale actiegroepen, waarmee het niet alleen de groeiende invloed van de Verenigde Staten in Nederland maar ook de voortdurende invloed van Nederland in de Cariben veroordeelde. Net als de Curaçaose groepen viel de BPSC echter ook uiteen na een intern conflict, waarna de Amsterdamse Vrijheidsschool onder leiding van At van Praag en Lily van den Bergh het solidariteitsnetwerk nog voor korte tijd overnam. Tegen het eind van 1970 was de Nederlandse campagne voor de Black Panthers echter zo goed als verdwenen.

Het vierde hoofdstuk keert terug naar de Cariben en bespreekt de groep die als laatst aan het Black Power-landschap van het Koninkrijk werd toegevoegd: Black Power Suriname (BPS). Deze groep werd opgericht in de zomer van 1970 door journalist Cyriel R. Karg en reisagent Arnold E. Nieuwendam, wie beiden veel tijd in New York hadden doorgebracht en hier betrokken waren geraakt bij de Zwarte beweging. Het doel van de BPS was om een nieuw gevoel van Zwarte eenheid in Suriname te creëren en deze te gebruiken om volledige onafhankelijkheid na te streven. Karg geloofde dat economische belangen de grootste reden waren voor Nederland om haar Zuid-Amerikaanse kolonie te behouden en streefde daarom naar de oprichting van een internationaal Zwart handelsnetwerk waarmee Suriname zich vrij kon vechten van de Nederlandse autoriteiten. Om dit te realiseren bouwde Karg een indrukwekkend netwerk op binnen de transnationale Black Power-beweging, dat de Surinaamse revolutionairen verbond aan Amerikaanse organisaties als de Nation of Islam (NOI) en de Republic of New Afrika (RNA). Hun ideologische invloed op Karg's organisatie was zelfs zo aanzienlijk dat de Black Power voorman binnen enkele maanden overstapte naar een ideologie van Pan-Afrikanisme en de naam van de

organisatie veranderde in Afro-Sranan, welke – later onder leiding van Cedric M. Lashley – bleef voortbestaan tot ten minste 1973.

Hoewel deze vier groepen slechts kort actief waren en nooit meer dan een paar duizend volgers kregen, vormt hun verhaal een waardevolle toevoeging aan de literatuur over de Black Power-beweging enerzijds en het Caribisch antikolonialisme anderzijds. Ten eerste introduceert het nieuwe plaatsen, actoren en ideeën in de studie van Black Power, dat voorheen gedomineerd werd door perspectieven uit het (voormalige) Britse rijk. Ten tweede laat het zien dat Black Power in de Cariben nauw verbonden was aan het Black Power activisme in de Verenigde Staten, terwijl wetenschappers de twee in het verleden hebben neergezet als gescheiden bewegingen. Tot slot geeft dit proefschrift een nieuwe blik op de antikoloniale geschiedenis van het Koninkrijk, omdat het laat zien dat activisme tegen het Nederlandse bewind na 1954 meerdere vormen aannam dan alleen het nationalisme. Het laat zien dat niet iedereen die wilde dekoloniseren zich weidde tot een retoriek van authenticiteit en eigenaarschap, maar dat sommigen hun toekomst zochten in alternatieve netwerken en identiteiten.

Of de Black Power-beweging in het Koninkrijk succesvol is geweest is een lastige vraag. Enerzijds valt natuurlijk niet te ontkennen dat de groepen die besproken worden hun droom van een krachtig wereldwijd netwerk van Zwarte solidariteit niet hebben kunnen bereiken. Ook is duidelijk dat, gezien de huidige samenstelling van het Koninkrijk en de recente geschiedenis van het onafhankelijke Suriname, de dekoloniale doelstellingen van de Black Power activisten niet gehaald zijn. De groepen werden immers fel bekritiseerd om, bijvoorbeeld, hun radicale standpunten en vanwege de Amerikaanse basis van de beweging, waardoor deze als ongepast of ongewenst werd beschouwd. Wel valt er iets te zeggen voor de invloed van het Black Power activisme op de culturele en psychologische dekolonisatie van de Nederlandse Cariben, waarbij zowel Brown en Fox als Karg in de jaren zestig en zeventig een duidelijke bijdrage leverden aan de hernieuwde aandacht voor het Afrikaans Caribisch erfgoed en een herwaardering van de Afrocentrische cultuur. Ook waren er verschillende Black Power leden die hun ideeën later in hun leven meenamen naar hun politieke carrières.

Zoals reeds genoemd is het doel van dit proefschrift niet om een definitieve en allesomvattende geschiedenis van het Black Power activisme in het Koninkrijk te

geven. Gezien dit de eerste toereikende academische studie van het onderwerp is bestaat er nog veel ruimte voor verder onderzoek. De eerste suggestie ligt op het niveau van de Black Power-beweging zelf en betreft de synchronisatie van nieuwe onderzoeken naar transnationaal Black Power activisme, wat nu bijna alleen op regionaal niveau bestudeerd wordt. Ten tweede zou het gewenst zijn om meer informatie te verzamelen over Black Power activisme op de vijf Antilliaanse eilanden naast Curaçao, waar wel Black Power protesten plaatsvonden maar waar in het onderzoek voor dit proefschrift geen Black Power organisaties geïdentificeerd konden worden. Dit valt ook samen met de derde suggestie voor verder onderzoek, namelijk om de invloed van Black Power buiten deze formele affiliaties te bestuderen, bijvoorbeeld op het gebied van Caribische literatuur. Tot slot ligt er nog veld braak voor een gedetailleerdere studie van het nalatenschap van de beweging in het Koninkrijk, waarbij zelfs de invloed van de Black Power op het hedendaags activisme bestudeerd kan worden. Nog in 2020, toen tienduizenden Nederlanders afkwamen op de Black Lives Matter-protesten, werd duidelijk dat de beweging tot op de dag van vandaag dient als inspiratiebron voor Zwarte activisten en actiegroepen.